

РЕШЕНИЕ

№ 26

Гр.София, 21 януари 2025 година

В И М Е Т О Н А Н А Р О Д А

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в съдебно заседание на девети декември две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: ДЕНИЦА ВЪЛКОВА

ВИОЛЕТА МАГДАЛИНЧЕВА

при участието на секретаря Елеонора Михайлова и в присъствието на прокурора Божидар Джамбазов изслуша докладваното от съдия Вълкова наказателно дело № 1018/2024 година и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по касационна жалба на адвокат Е. Т. от САК – повереник на частния обвинител и граждански ищец Г. Р. М., срещу въззивна оправдателна присъда № 199 от 15.12.2023г. по ВНОХД № 20221100605689 по описа за 2022 г. на Софийски градски съд (СГС).

С жалбата и две допълнителни писмени изложения към нея, първото от повереника адвокат Т. и второто от адвокат В. Г. от САК - назначен служебен повереник на частния обвинител и граждански ищец Г. Р. М. след оттеглянето на първия повереник, се навеждат доводи, относими към касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК. Сочи се, че са налице пороци, които поставят под съмнение правилността на формиране на вътрешното убеждение на въззивния съдебен състав. Това е довело до неправилно приложение на материалния закон, поради което се оспорва оправдаването на подсъдимия Б. А. А.. В касационната жалба се моли за отмяна на въззивната присъда и връщане на делото за ново разглеждане от въззивния съд. В представеното от новия повереник писмено допълнение се моли за отмяна на обжалваната присъда и осъждане на подсъдимия за престъплението по чл. 162, ал. 2 от НК, предмет на обвинението, а ако ВКС намери, че извършеното от подсъдимия не съставлява такова престъпление против правата и равенството на гражданите, моли същият да бъде признат за виновен за лека телесна повреда по чл. 130, ал. 2 от НК.

В съдебно заседание пред ВКС частният обвинител и граждански ищец Г. М. и повереникът му адвокат В. Г. се явяват лично и поддържат касационната жалба, писмените допълнения към нея и направените в тях искания.

Подсъдимият Б. А. и защитникът му адвокат В. В. също се явяват лично и оспорват касационната жалба и писмените допълнения към нея. Солидаризират се със становището на повереника на гражданския ответник, че гражданският иск е недопустим и молят ВКС да остави в сила обжалваната оправдателна присъда поради липса на касационни основания. Считат, че при постановяване на обжалвания съдебен акт въззивният съд е анализирал и изградил вътрешното си убеждение след много задълбочена проверка на всички доказателства и доказателствени средства, отчитайки

противоречията в свидетелските показания, включително тези на основната свидетелка В. и тъй като не е налице нито едно убедително и конкретно доказателство за проявена от подсъдимия А. агресия спрямо частния обвинител и граждански ищец М., още по - малко на етническа основа по смисъла на чл. 162, ал. 2 вр. чл. 20, ал. 2 от НК, намират, че въззивната оправдателна присъда е законосъобразна.

В лична защита и в последната си дума подсъдимият Б. А. моли да бъде окончателно оправдан.

Гражданският ответник Б. П. С. не се явява пред ВКС, редовно призован. Явява се повереникът му адвокат К. С., който изразява становище за неоснователност на касационната жалба, като се съгласява с оправдаването на подсъдимия А., но оспорва въззивната присъда в частта, с която е потвърдена първоинстанционната присъда в гражданско - осъдителната част. Излага доводи за недопустимост на гражданския иск, тъй като счита за приложими правилата по Глава двадесет и осма от НПК и конкретно чл. 376, ал. 3 от НПК, който не допуска разглеждането на граждански иск, когато се касае за престъпление по чл. 130, ал. 2 от НК, както е приел СГС.

Представителят на Върховната прокуратура дава заключение, че касационната жалба е основателна. Не се съгласява с оправдаването на подсъдимия, доколкото съдът приема за абсолютно доказани всички факти, които са изложени в обвинителния акт. Счита за очевидно и безспорно установено, че на пострадалия е нанесен побой именно с оглед неговата етническа принадлежност и при обвинение за съучастие не е необходимо подсъдимият да е изрекъл конкретни реплики в тази насока, поради което предлага ВКС да отмени обжалваната присъда и да върне делото за ново разглеждане на СГС.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните, в пределите на своята компетентност по чл. 347 от НПК, намери следното:

СГС е отменил присъда от 17.06.2022г. по НОХД № 14440/2017г., постановена от СРС, в наказателно - осъдителната ѝ част, с която подсъдимият Б. А. А., род. на 20.08.1984 г., в гр.София, е бил признат за виновен в това, че на 13.11.2013г., в центъра на гр. София, в района на градинката на НДК, в съучастие с неустановени лица и с гражданския ответник Б. П. С., спрямо когото наказателното производство в качеството на подсъдим е прекратено с влязло в сила определение на СРС поради изтекла давност, като извършител, употребил насилие срещу Г. Р. М., нанасяйки му побой поради неговата етническа принадлежност (пострадалият Митов е от ромски произход) и на основание чл. 162, ал. 2 вр.чл. 20, ал. 2 вр. ал. 1 и чл. 54 от НК са му наложени следните наказания: една година лишаване от свобода, чието изпълнение е било отложено на основание чл. 66, ал. 1 от НК за изпитателен срок от три години; пет хиляди лева глоба и обществено порицание и вместо това е постановил нова въззивна присъда, предмет на настоящата първа по ред касационна проверка, с която е оправдал подсъдимия Б. А..

С въззивния съдебен акт присъдата на СРС е отменена и в частта за разноските, като е постановено вместо в тежест на подсъдимия, те да останат за сметка на държавата.

СГС е потвърдил първоинстанционната присъда в гражданско - осъдителната част, с която подсъдимият Б. А. и гражданският ответник Б. С. са осъдени да платят солидарно на частния обвинител и граждански ищец Г. М. обезщетения за неправомерно увреждане в размер на 70.00 (седемдесет) лева за имуществени вреди и 3000 (три хиляди) лева за неимуществени вреди, ведно със законната лихва от датата на увреждането до окончателно изплащане на присъдените суми, като е потвърдил

присъдата и в останалата част, с която предявеният граждански иск за обезщетение за неимуществени вреди над уважения размер до предявения от 5000 (пет хиляди) лева е бил отхвърлен като неоснователен.

Касационната жалба е допустима, а разгледана по същество е основателна.

Макар принципно да е вярно посоченото от защитника на подсъдимия А., че служебното начало в касационното производство е ограничено, то не се изключва при наличие на съществено нарушение на процесуалните правила от кръга на абсолютните, каквото е липсата на мотиви, за която ВКС винаги следи служебно. В случая обжалваната въззивна присъда е опорочена от липса на мотиви, която се проявява в две направления. От една страна има вътрешни противоречия в мотивите относно факти от предмета на доказване по чл. 102, т. 1 от НПК, а от друга – не са обсъдени противоречиви доказателствени материали по реда на чл. 339, ал. 3 вр. чл. 305, ал. 3 от НПК, като изцяло са пренебрегнати такива, подкрепящи обвинението и в частност показанията на пострадалия и другите очевидци. Всяко от тези нарушения самостоятелно обуславя липса на мотиви, която е касационно основание съгласно чл. 348, ал. 3, т. 2 вр. ал. 1, т. 2 НПК.

В тази насока, Върховният касационен съд съобрази следното:

На стр.3 от мотивите към обжалваната присъда СГС изцяло се е дистанцирал от „фактическите констатации на първоинстанционния съд“, като е приел, че те са установени в разрез със събраните доказателства и след „погрешна интерпретация“ на установените факти, относими към участието на подсъдимия в извършване на конкретното престъпление, за което е предаден на съд. Същевременно на стр.4 и стр. 9 въззивният съд е установил факти, подкрепящи обвинителната теза за извършени от подсъдимия А. действия в съучастие (съизвършителство) по смисъла на чл. 162, ал. 2 вр. чл. 20, ал. 2 вр. ал. 1 от НК. Аналогично с установеното от първоинстанционния съд СГС е приел, че подсъдимият А. е „извършил посегателство срещу телесната неприкосновеност на пострадалия“, като му причинил болки и страдания, което независимо, че квалифицирал като престъпление от частен характер по чл. 130, ал. 2 от НК, също като СРС аргументирал във връзка с действията на групата младежи, която нападнала пострадалия М. и съпричастността на подсъдимия А. и гражданския ответник С. към нея.

Относно най - спорния по делото въпрос дали насилието е употребено поради етническата принадлежност на жертвата към ромския етнос, СГС е приел, че неустановено лице от групата отправило към пострадалия М. репликата „диганин, какво правиш тука“, непосредствено след което гражданският ответник С. съборил пострадалия ром на земята и започнал да го ритат по тялото и главата. Това насилие провокирало псувни и ругатни от страна на последния, както и размахване на тротоарна плочка към младежите от групата, на което подсъдимият А. отвърнал, като го хванал за гушата и го свалил на земята, а други момчета от същата група започнали да го ритат по тялото, да го псуват и му казали „Ще те убием, ще те направим на сапун“ (вж. стр. 4 от мотивите на въззивната присъда). Така установеното от фактическа страна от въззивния съд противоречи на изразеното преди това в мотивите на обжалваната присъда несъгласие с фактическите изводи на първоинстанционния съд, защото относно извършителите на насилническите действия и причините за тях, а именно заявената непосредствено преди побоя реплика към пострадалия, която ясно е показала недоволството на групата от ромския му произход, фактическите изводи на двете съдилища и тези в обстоятелствената част на обвинителния акт на практика, макар с различно изразно съдържание, не се различават съществено.

Акцентът, който въззивният съд поставя върху обстоятелството, че не подсъдимият А. е изрекъл въпросната реплика свързана с етническата принадлежност на пострадалия и че в обвинителния акт не се съдържали факти, които да го свържат с насилническо поведение, мотивирано именно от етническата принадлежност на пострадалия, не държи сметка за фактическата и правна рамка на конкретното обвинение, което не е за извършено еднолично и независимо от трети лица деяние на подсъдимия А. по чл. 162, ал. 2 от НК, а за съучастническо такова по чл. 162, ал. 2 вр. чл. 20, ал. 2 вр. ал.1 от НК (вж. обвинителния акт на стр.1-5 от НОХД № 14 400/2017 г. на СРС). Поради това въззивният съд е следвало да разсъждава действал ли е подсъдимият А. съвместно с гражданския ответник С. и другите младежи от групата, имал ли е обща цел за насилване на пострадалия поради етническата му принадлежност, която според изобилните свидетелски показания е била видна, извършил ли е подсъдимият А. действия, които са част от изпълнителното деяние на престъплението, предмет на обвинението и имат ли те значение за неговото осъществяване. Мотиви в тази насока в обжалваната присъда липсват. Вместо това, СГС е изложил противоречиви мотиви, като едновременно с оправдателните доводи, въз основа на които е признал подсъдимия А. за невиновен, е приел, че двамата с гражданския ответник С. са причинили непозволено увреждане на пострадалия, поради което ги осъдил солидарно да му платят обезщетение по чл. 45 от ЗЗД. Така от мотивите на въззивната присъда не става ясна позицията на контролирания съд относно съществени факти от предмета на доказване по чл. 102, т. 1 от НПК и по – конкретно дали подсъдимият е действал сам и независимо от групата или обратно, както и насилническите действия от отделните лица в групата мотивирани ли са от безспорноустановения факт, че пострадалият е ром или подсъдимият го е насиллил по друга причина. Изясняването на тези въпроси е от изключително значение за правилното решаване на делото предвид приетото от фактическа страна, че младеж от групата е нарекъл пострадалия „циганин“ непосредствено преди употребеното от останалите лица, в това число от подсъдимия А., насилие срещу него. В тази връзка на стр. 8 от мотивите на обжалваната присъда въззивният съд неясно и противоречиво е отразил оценката си за достоверността на показанията на пострадалия М., определяйки ги като „важен доказателствен източник изясняващ поведението и действията на С. и А. на инкриминираната дата, място и време“, пресъздаващи по „сравнително правдив начин“ събитията от въпросния ден. Същевременно съдът е приел, че не е установено побоят да е нанесен поради етническата принадлежност на пострадалия М., който при разпита си в хода на въззивното следствие изрично е потвърдил това обстоятелство, посочвайки като единствена причина за побоя, включително от подсъдимия А., че е „циганин“ (вж. л. 73 от въззивното дело).

Противоречиво е ценено и СМУ № 46/.2013 г., като на стр. 4 от мотивите СГС е приел удостоверените с него анамнестични данни „за загуба на съзнание“ у пострадалия М. (вж. л. 225-228 от ДП), а по-нататък (на стр. 6) като аргумент да не се довери на показанията на свидетелката С. В. съдът е посочил, че твърдението ѝ за загуба на съзнание на пострадалия след нанесените му удари „ярко контрастира“ със същото това удостоверение. Доколкото С. В. е основният, независим и непознат на страните отпреди инкриминираната дата свидетел очевидец, случайно минаваща в района на инцидента, съдът е следвало много по – внимателно да анализира показанията ѝ, което в контекста на дължимия анализ по чл. 339, ал. 3 вр. чл. 305, ал. 3 от НПК не е направено по убедителен начин. Появяването на едни детайли и изчезването на други в поредните ѝ разпити в досъдебното производство и пред СРС,

на което СГС главно се позовава като аргумент за тяхната недостоверност, не е убедителна причина за изразеното от СГС недоверие към разказаното от свидетелката С. В., защото не държи сметка за продължителния период между разпитите ѝ в ДП и тези пред съда. Това обяснява изразните различия в отделните показания на свидетелката С. В., каквито обаче липсват относно основнорелевантните факти, че подсъдимият А. е бил част от групата, дори се отличавал като лидер, който давал наставления на останалите, а насилието срещу пострадалия било единствено по причина, че е ром. Свидетелката С. В. е разпознала подсъдимия А. като „тартор на групата скинари, които биха момчето от ромски произход“, като е посочила и причините, поради което го е запомнила (вж. л. 60 от ДП). Ако действително пострадалият е загубил съзнание от побоя, както сочат необсъдените от СГС данни от СМУ и свидетелката очевидец С. В. следва, че въззивният съд не е съобразил изискването в чл. 305, ал. 3 от НПК, тъй като е отказал да се довери на показанията му поради това, че не могъл да разпознае подсъдимия сред предявените му лица на 12.03.2015 г. или година и четири месеца след инцидента (л. 50 от ДП), без задълбочено да обсъди резултатите от другите разпознавания от свидетели очевидци, които са в полза на обвинението.

Доводите на повереника на частния обвинител, че въззивният съд не е преодолял успешно и убедително противоречията в доказателствените материали относно съществени за предмета на доказване факти и не е провел обективно, всестранно и пълно изследване на всички обстоятелства по делото в нарушение на чл. 14 от НПК, са основателни и по други причини. Например на стр. 5 от мотивите на въззивната присъда СГС е посочил, че няма да цени действията от ДП с участие на свидетелката Ю. М., тъй като същата не била открита от съда и била заличена като свидетел още от първоинстанционния съд без да съобрази, че същата свидетелка е разпознала подсъдимия Б. А. като лицето, което нанесло побоя на „рома Г.“. Разпознаването е обективизирано в нарочен протокол от 17.06.2015 г. (л. 55 от ДП), който е приобщен към доказателствената съвкупност по реда на чл. 283 от НПК. Отказът това писмено доказателствено средство по смисъла на чл. 127, ал. 1 от НПК да бъде анализирано противоречи на разпоредбата на чл. 136 от НПК, която предвижда разпознаването на лица като способ на доказване, напълно самостоятелен от разпита на Ю. М. като свидетел и отделно като разпознаващо лице по чл. 170 от НПК.

Без процесуално основание, СГС априорно отклонил показанията на свидетелката Ц., тъй като били източник на производни доказателства. Действително, тази иначе правилно определена тяхна процесуална характеристика, изключва възможността данните от тях да бъдат самостоятелно основание за осъдителна присъда, но неправилно е отказал да ги коментира в съдържателен план, тъй като те се явяват важен доказателствен източник за проверка на първичните доказателства, изводими от показанията на пострадалия М. и на основната свидетелка В. от една страна, а от друга – на диаметрално противоположните на тях обяснения на подсъдимия относно мотивите за употребеното насилие. В тази насока е Решение № 415/11.07.2024 г. по н.д. №866/2023 г., ВКС, трето н.о., съгласно което производните доказателства могат да служат за проверка на първичните такива. Такава доказателствена проверка в случая е дължима съгласно чл. 339, ал. 3 вр. чл. 305, ал. 3 от НПК, но не е осъществена в контекста на необходимостта от преодоляване на съществените противоречия в гласните доказателства и доказателствени средства.

Вярно е посоченото от защитника на подсъдимия А., че ВКС не може да подменя вътрешното убеждение на решаващия съд по фактите, включени в предмета на доказване по чл. 102 от НПК, защото не разполага с процесуални възможности за самостоятелна оценка на доказателствените материали вместо въззивния съд, който е последната инстанция по фактите, но в конкретния случай, ВКС не може да прецени материалната законосъобразност на обжалваната въззивна присъда в рамките на приетата от въззивния съд фактология, защото тя е противоречива и не почива на аналитична доказателствена дейност, съобразена с процесуалните изисквания. Ето защо и като намира, че доказателствената дейност и мотивите на обжалваната присъда не отговарят на изискванията, регламентирани в разпоредбите на чл. 13, чл. 14, чл. 339 и чл. 305, ал. 3 от НПК, ВКС намира, че е налице съществено процесуално нарушение от категорията на абсолютните по смисъла на чл. 348, ал. 3, т. 2 от НПК, предполагащо претендираното в жалбата касационно (отменително) основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК.

Предвид горното въззивната присъда следва да бъде отменена в частта, с която СГС отменя първоинстанционната присъда и оправдава подсъдимия А., както и в частта за разноските и делото следва да се върне за ново разглеждане на СГС в отменените части, при което да се анализират всички допустими доказателствени материали и да се изложат безпротиворечиви мотиви в съответствие с изискванията в чл. 339 от НПК.

Въпреки констатираното от настоящата инстанция противоречие между мотивите за оправдаване на подсъдимия и тези за ангажиране на деликтната му отговорност поради съвместни действия с гражданския ответник С., присъдата не подлежи на отмяна в гражданско-осъдителната част, тъй като е влязла в сила (вж. по - подробно Разпореждане №2158/17.10.2024 г. на председателя на Второ н.о. на ВКС – л.104-105 от настоящото дело). Освен това, касационното производство е иницирано само по жалба на частния обвинител и граждански ищец срещу отменителната и оправдателна част на присъдата, което съобразно пределите на касационната проверка ограничава ревизията до обжалваните части на присъдата, между които не попада гражданско - осъдителната част, от която се оплакват подсъдимият и гражданският ответник в съдебните прения пред настоящата инстанция. Действието на въззивната присъда в тази част изключва основание за ревизия и намеса от настоящия касационен състав относно приетото от предходните съдебни инстанции за съдържанието на солидарната деликтна отговорност на подсъдимия А. и гражданския ответник С. във връзка с предявените срещу тях субективно и обективно съединени граждански искове по чл. 45 от ЗЗД. За прецизност обаче следва да се посочи, че доводът на повереника на гражданския ответник С. за тяхната недопустимост на основание чл. 376, ал. 3 от НПК е несъстоятелен, защото посочената разпоредба изключва допустимостта на гражданския иск само в диференцирана процедура по Глава двадесет и осма от НПК („Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“), която не може да бъде приложена от въззивния съд, нито от ВКС, тъй като съдебното производство пред първата инстанция се е развило по общия ред.

Възраженията за неправилно приложение на материалния закон следва да получат отговор при новото разглеждане на делото, тъй като допуснатите съществени процесуални нарушения в аналитичната доказателствена дейност на въззивния съд се явяват пречка за тяхното обсъждане от този състав на касационната инстанция.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 5 и чл.354, ал. 3, т. 2 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ въззивна присъда № 199 от 15.12.2023 г., постановена по ВНОХД № 20221100605689 на Софийски градски съд по описа за 2022 г. само в отменителната и оправдателната наказателни части, както и в частта за разноските.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на Софийския градски съд в отменените части.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ :